

VILIAM JUDÁK

Putovanie k zázraku Veľkej noci

VILIAM JUDÁK
PUTOVANIE K ZÁZRAKU VEĽKEJ NOCI

VILIAM JUDÁK

PUTOVANIE
K ZÁZRAKU
VEĽKEJ NOCI

SPOLOK SVÄTÉHO VOJTECHA
TRNAVA 2022

ČÍTANIE
S PRIDANOU
HODNOTOU

© Spolok svätého Vojtecha
– Vojtech, spol. s r. o., Trnava 2022
ISBN 978-80-8161-564-1

**VENUJEM VŠETKÝM,
KTORÍ NESÚ KRÍŽ V AKEJKOĽVEK PODOBE,
ABY NESTRÁCALI NÁDEJ VO VEĽKONOČNÉ RÁNO.**

Úvod

Uprostred každodenných starostí a povinností sa ani nestačíme čudovať, ako sa míňa nielen deň za dňom, ale aj celé obdobia bez toho, aby sme prečítali posolstvo v nich ukryté. Od chvíle, kedy „Kristus zomrel v určenom čase za bezbožných“ (*Rim 5, 6*) a „Božia láska bola rozliata v našich srdciach skrze Ducha Svätého“ (porov. *Rim 5, 5*), sú ľudské dejiny studňou, z ktorej vyvierajú „pramene vôd prúdiacich do večného života“ (*Jn 4, 14*). Čas ako ťaživý sled okamihov sa zmenil na *kairos* (čas milosti) a bežný rok na rok liturgický. Preto nás tajomstvo jednotlivých liturgických období robí účastnými na tajomstve Boha, ktorý sa v Kristovi vydal do našich rúk a kráča zaprášenými cestami našich dejín, aby nám priniesol spásu. Každé obdobie liturgického roka je teda dôkazom Božej lásky k nám hriešnikom a zároveň ponukou Božej milosti. Bolo by teda nemúdre predlžovať fašiangy (napríklad organizovaním plesov a iných zábav) a hneď vstúpiť do veľkonočného času, k čomu nás vo veľkom nabáda aj známa taktika obchodníkov, ktorí už dávno pretavili čokoládových Mikulášov do veľkonočných symbolov.

Veľká noc je prvým a najväčším sviatkom kresťanstva. Už dlho predtým, ako kresťania začali sláviť Vianoce, vnímali veľkonočné tajomstvo ako základ a centrum svojej viery. Preto sa veľmi zodpovedne pripravovali na noc všetkých nocí, na Veľkú noc.

Kresťanská Veľká noc je zhrnutím podstaty kresťanskej viery. Táto hodnota rozhodla o zodpovednom období prípravy, smrti hriechu a „vyhodení starého kvasu“, aby sme vstúpili do tesného kontaktu so zmŕtvychvstalým Pánom.

Štyridsať dní, ktoré budeme prežívať, nemôžu byť chápané v matematickom, ale v symbolickom zmysle. Izraeliti museli po svojom

odchode z Egypta putovať štyridsať rokov cez púšť, kým ich Boh považoval za hodných usídiť sa v „zasľúbenej zemi“. O Ježišovi sa píše, že po svojom krste šiel takisto na štyridsať dní do púšte. Symbolika štyridsiatich dní sa nám prihovára aj obnovou vo viere a tým, že sa necháme pritiahnuť do blízkosti Boha. Obnova nie je naša zásluha, je to dar. Božia láska sa nás dotkne. My jej dovolíme, aby sa nás dotkla.

V priebehu dejín sa rôzne formovali začiatok i zakončenie tohto obdobia, podobne i samotná dĺžka trvania pôstu. Kresťania pôst zásadne ukončovali na Zelený štvrtok, hoci jestvovali aj jednotlivé tradície (napríklad Ambróz v Miláne či Augustín v Severnej Afrike), ktoré poukazujú na ukončenie pôstu vo veľkonočnú noc.

V rímskej liturgii máme dôkazy, že už v 4. storočí Rím prijal a praktizoval štyridsaťdenný pôst. Rímska liturgia nazývala toto obdobie *Quadragesima* (štyridsiatnica). Tento názov potvrdil v roku 384 aj svätý Hieronym v Palestíne. Koncil v Nicei (v roku 325) používa označenie *Quadragesima Paschae*. Čas štyridsaťdňového pôstu sa začínal na Šiestu nedeľu pred Veľkou nocou. Tá bola prvou nedeľou *Quadragesima - initium quadragesimae* (vstupom do štyridsaťdňového obdobia). Snaha o úplnosť týchto štyridsiatich dní (pretože v nedele sa nepostilo) viedla v 8. storočí ku skoršiemu začiatku pôstu, a to ku strede (Popolcová streda). *Gelasianum Vetus* ju nazýva *Caput quadragesimae* (teda hlavou), lebo hovorí o začiatku pokánia pre hriešnikov a tiež sa označuje v omšovej modlitbe ako začiatok pôstu. Na Západe bol tento deň všeobecne prijatý a dostal sa aj do Rímskeho misála z roku 1570.

Obdobie tohto veľkého pôstu teda trvá od Popolcovej stredy do svätej omše Pánovej večere na Zelený štvrtok. Zvlášť v období obnovy liturgie po Druhom vatikánskom koncile sa hľadalo označenie, ktoré by čo najlepšie vyjadrovalo podstatu tohto obdobia z obsahovej i funkčnej stránky. V nemecky hovoriacich krajinách bolo prijaté označenie ako „čas veľkonočného pokánia“ (*Österliche Busszeit*). Vo francúzskej literatúre sa okrem tradičného označenia *Carême* navrhlo *La préparation de la Pâque* – „príprava Paschy“.

V slovenskej terminológii takisto nachádzame podobné výrazy: obdobie prípravy na Veľkú noc, obdobie pokánia, veľký pôst. Náš Rímsky misál zostal pri tradičnom označení Pôstne obdobie.

Táto časť liturgického roka má výraznú aktuálnosť, ako o tom svedčí aj *Posolstvo pápeža Jána Pavla II. pre obdobie Pôstu 1996*: „Obdobie Pôstu je cestou dynamického a tvorivého rozjímania, ktorá nás pozýva k pokániu, aby sme si obnovili naše predsavzatie angažovať sa za evanjelium; je cestou lásky, ktorá otvára veriacim srdcia pre ich bratov a sestry a ktorá ich orientuje smerom k Bohu.“

Veľká noc by teda nemala byť iba slávením Veľkonočnej nedele Pánovho zmŕtvychvstania. Mnohí cítia potrebu pripravovať sa celé Pôstne obdobie práve na slávenie tohto tajomstva.

Svätý Gregor Nazianský nás povzbudzuje: „Budeme mať účasť na veľkonočnom tajomstve, nateraz síce len obrazne, ale predsa jasnejšie ako v Starom zákone... Nech je teda naša účasť na základe evanjelia, nie podľa litery; dokonale, nie nedokonale; večne, nie dočasu. Obetujeme nie býčky ani barance, ale obetujeme Bohu seba. Obetujeme každý deň samých seba a všetku svoju činnosť. Berme všetko doslova. Svojím utrpením napodobňujeme jeho utrpenie, krvou uctieujeme jeho krv, ochotne vystupujeme na kríž. Ak sme ako Šimon z Cyrény, vezmime kríž a poďme za ním. Keď s ním budeme ukrižovaní ako zločinec, uznajme Boha ako statočný človek; a ako bol aj on pre nás a naše hriechy pripočítaný k zločincovi, my sa staňme kvôli nemu spravodlivými. Kľaňajme sa tomu, ktorý bol pre nás zavesený; a ak sami visíme, aj z toho zla získajme nejaký osoh. Smrťou si kúpme spásu a vojdeme s Ježišom do raja, aby sme pochopili, aké dobro sme stratili. Dívajme sa na tú krásu a šomravého rúhača nechajme umrieť vonku. Ak sme ako Jozef z Arimatey, pýtajme si telo od toho, ktorý ho pribil na kríž a privlastnime si zmiernu obeť za svet. Ak sme ako Nikodém, ten nočný ctiteľ, pomažme sa masťami na pohreb. Ak sme ako jedna či druhá Mária, Salome alebo Jana, prelievajte zavčas rána slzy a usilujte sa ako prví vidieť odvalený kameň, možno aj anjelov, ba aj samého Ježiša.“

Svätý biskup Ondrej Krétsky nás pozýva prežiť tento čas v podobnom duchu: „Poďme, vystúpme aj my na Olivovú horu; poďme naproti Kristovi, ktorý sa dnes vracia z Betánie a dobrovoľne ide v ústrety tomu úctyhodnému a blaženému umučeniu, aby završil tajomstvo našej spásy... Poďme, bežme aj my s tým, ktorý sa ponáhľa trpieť, a napodobňujeme tých, čo mu vyšli v ústrety. Nie tak, že by sme mu stlali na cestu olivové ratolesti, koberce, plášte či palmové listy, ale že sa

sami, nakoľko môžeme v pokore ducha, s úprimným srdcom a úmyslom rozprestrieť, aby sme prijali to prichádzajúce Slovo a obsiahli Boha, ktorého nemožno nikdy obsiahnuť. Prv sme boli pre hriech ako šarlát sfarbení, ale keď nás obmyl spásonosný krst, ako vlna sme zbeleli. Preto už neobetujeme víťazovi nad smrťou palmové listy, ale trofeje víťazstva. Mávajme aj my každý deň duchovnými ratoľami svojho srdca a s deťmi volajme to posvätné: „Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom, kráľ Izraela.“

Čo by sa stalo, keby svet zachvátila infekčná choroba, na ktorú nie je liek? „Zdá sa, že to práve zisťujeme,“ hovorili mnohí na začiatku pandémie koronavírusu. A čo by sa stalo, keby nebol liek na hriech? Svätý biskup Peter Chryzológ hovorí v mene trpiaceho Ježiša: „Možno vás zahanbuje veľkosť utrpenia, ktoré ste mi spôsobili. Nebojte sa! Tento kríž nie je mojím ostňom, ale ostňom smrti. Tieto klince nevrážajú do mňa bolesť, ale hlboko do mňa vtlačujú lásku k vám. Tieto rany nevrážajú zo mňa stony, ale vás privádzajú do môjho srdca. Moje natiahnuté telo nezväčšuje moje muky, ale rozširuje moje náručie pre vás. Ani krv mi nevyteká, ale sa uchováva ako výkupné za vás. Podťte teda, vráťte sa a aspoň takto sa presvedčte, aký je Otec. Veď vidíte, že sa za zlé odpláca dobrým, za urážky a rany láskou.“

Ako prejavit' svoju vďačnosť voči Božej láske a ako získať ovocie tohto vykupiteľského diela? Ak nás Pôstne obdobie nabáda k tomu, aby sme vedome prijali to či ono obmedzenie svojho zaužívaného životného štýlu, rozhodne to nie je výraz postoja popierajúceho život. Naopak, ide o uvedomejšie a hlbšie žitie vďaka zvýšenej citlivosti voči skutočnosti Boha, voči sebe a svojim blíždym a najmä voči tým, ktorí musia žiť s obmedzeniami, či už je to telesného, duchovného alebo sociálneho charakteru. Ak si na štyridsať dní Pôstneho obdobia zvolíme pevné predsavzatie, a tým si sami uložíme obmedzenie, malo by nás to urobiť vďačnejšími a viac naplnenými bázňou za dar života.

„Dôstojnosť človeka je nedotknuteľná,“ tak to formuluje náš základný zákon. „Dar života je svätý,“ povedali by sme rečou viery. Preto je potrebné sa so životom človeka vo všetkých jeho fázach stretávať s bázňou. V poslednom z troch pokusov, ako ich opisuje *Evanjelium podľa Lukáša*, vyzval satan Ježiša, aby sa vrhol dolu z chrámu (Lk 4, 9). Možno si tým chcel overiť, ako si Ježiš cení život, ktorý prijal od božského

Otca. Ježiš tomuto pokušeniu odolal. Neodvrhol svoj život, aby Boha vystavil skúške. On dokonca nezostúpil ani z kríža, ale vydržal až do konca, do bezvedomia, slabosti a bolesti. Ježiš, Boží Syn, tým dodal ľudskému životu aj v jeho krehkosti, ba až v jeho nevzhľadnosti neodvolateľnú dôstojnosť. Veriť tomu je dar a úloha zároveň.

Dominikán Gabriel Hunčaga nám približuje užitočnosť tohto času: „Pôstne obdobie a pôstna prax počas liturgického roka patria k základným pilierom duchovného života kresťana. Čím viac príležitostí na ich uskutočňovanie kresťan využíva, tým väčší duchovný úžitok získava. Pôst je neoddeliteľnou súčasťou pokánia ako habituálneho postoja k životu a vzťahu k Bohu. Svätý Augustín v reči *O modlitbe a pôste* povedal: ‚Pôst očisťuje dušu, povznáša myseľ, vlastné telo podrobuje duchu, srdce činí skrúšeným a pokorným, rozptyľuje mračná dychtivosti, hasí žiaru roztopaše a rozsvetuje svetlo čistoty.‘ Od ranokresťanských čias sa mu okrem neodmysliteľného duchovného úžitku pripisovali viaceré benefity, ako sú uzdravenie tela, pokojný spánok či znovunadobudnutý duševný pokoj. Podľa svätého Tomáša Akvinského musí byť pôst vždy sprevádzaný predsavzatím. Preto by som odporúčal si už pred Popolcovou stredou vzbudiť ten správny úmysel, podpreť predsavzatím o konkrétnej podobe pôstu. Tým, ktorí s vážnym postením však ešte len začínajú, by som odporučil postoj, ktorý charakterizuje ľudové porekadlo ‚menej je niekedy viac.‘ Je správne, ak svoje pôstne návyky začneme formovať od menších vecí. Už len to, že si vzbudíme úmysel zriecť sa hriechnych návykov, je dobrým začiatkom.“

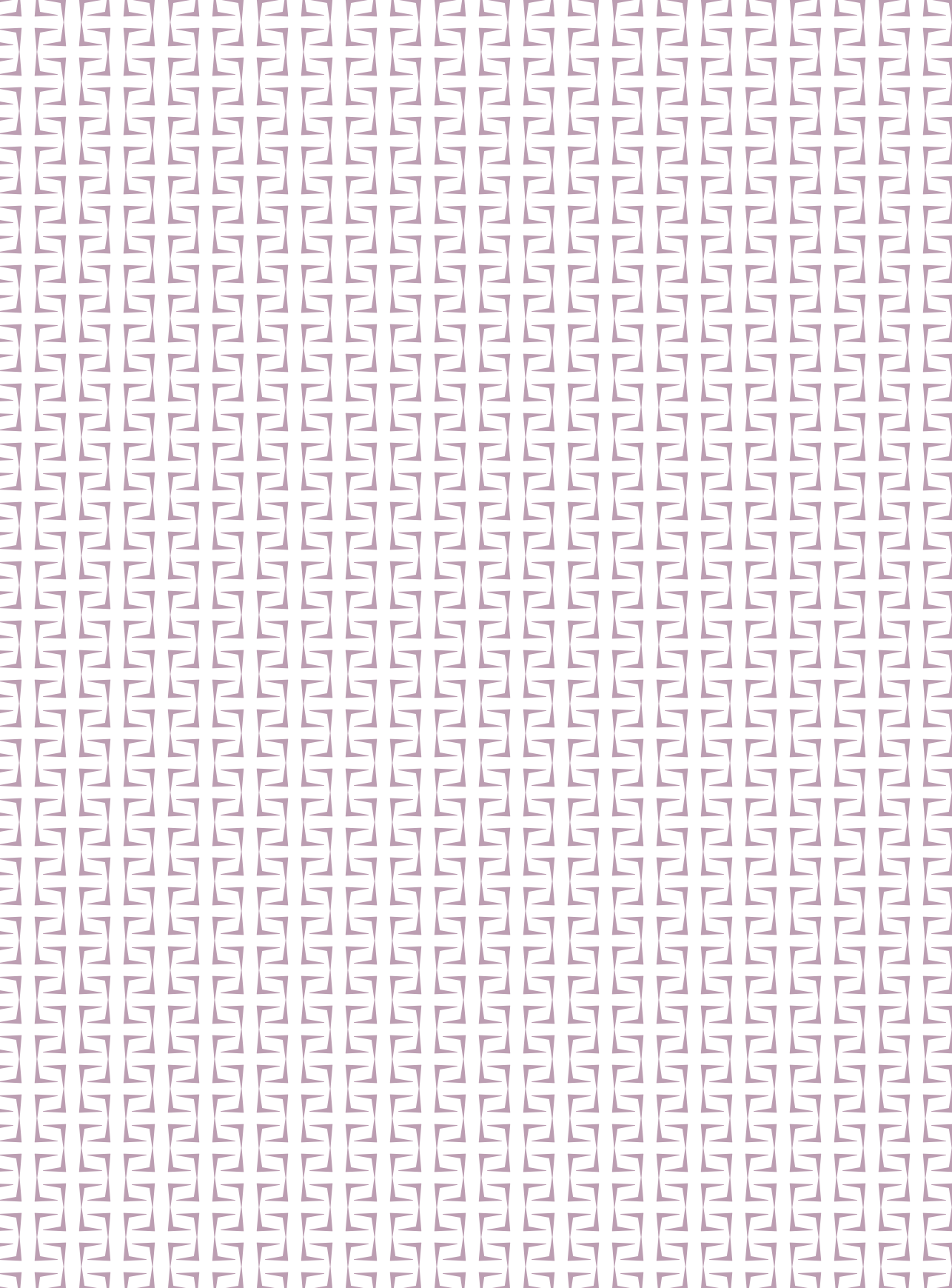
Najlepším variantom je kombinácia pôstu v prospech niečoho a zároveň zrieknutia sa niečoho, čiže trebárs zvýšená duchovná aktivita (napríklad rozjímanie, modlitba posvätného ruženca, častejšia účasť na svätých omšiach spojená s prístupovaním ku svätému prijímaniu) a striedmejší pokrm. Potenciál počúvania Božieho slova v liturgii a účasť na Eucharistii je v spojitosti s pôstom nesmierny. Nie nadarmo povedal Ježiš, pokúšaný diablom na púšti: „Nielen z chleba žije človek, ale z každého slova, ktoré vychádza z Božích úst“ (*Mt 4, 4*). Putujme teda aj my prostredníctvom nasledujúceho textu Pôstnym obdobím a vstúpme do jeho spirituality prostredníctvom Božieho slova, ktoré je určené na konkrétne dni liturgického slávenia. Za vzor mi poslúžil, podobne ako pri adventných a vianočných úvahách,

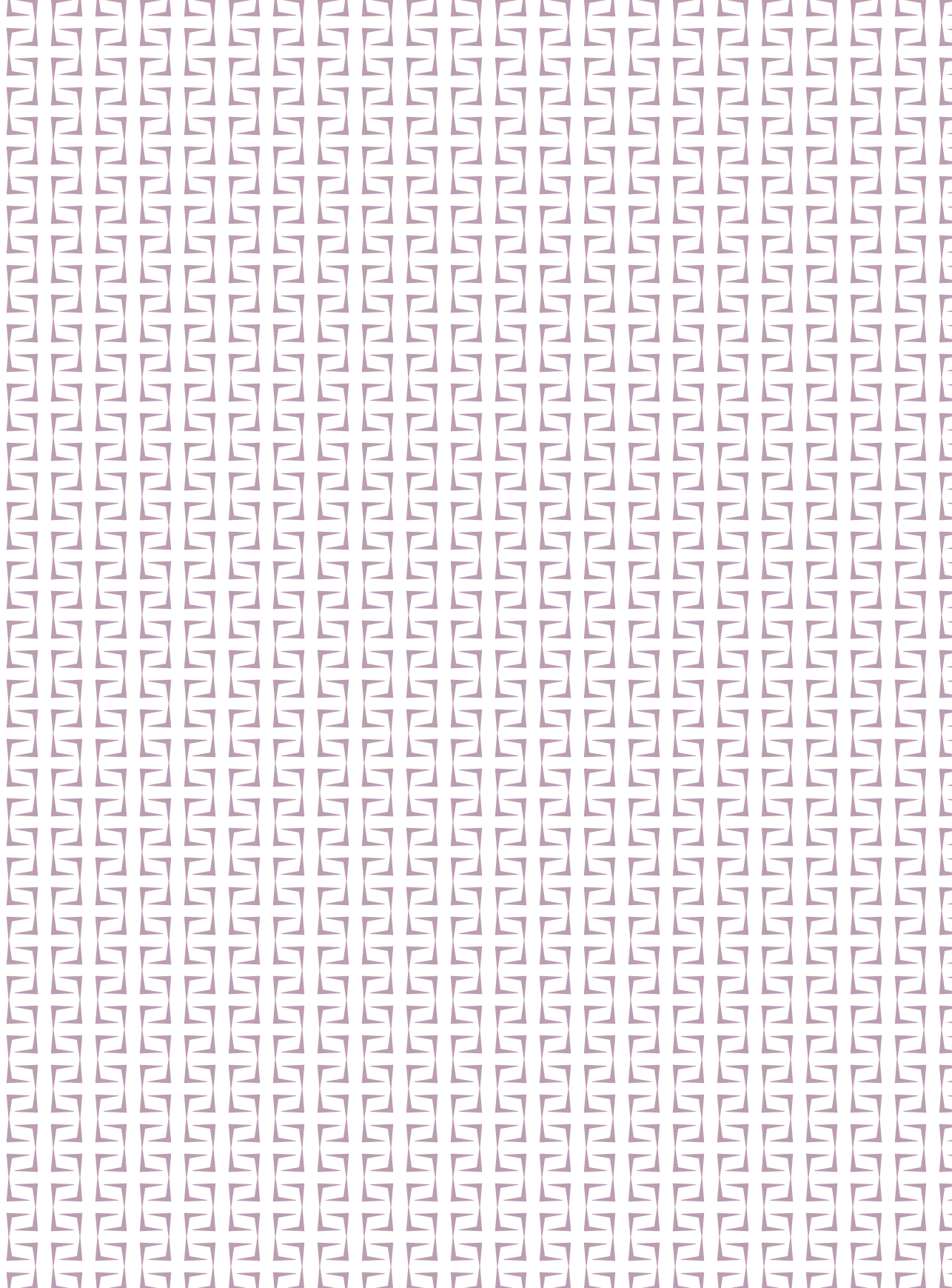
taliansky originál knihy od kardinála Alberta Vanhoyea: *Každodenný chlieb Slova*, s ktorého myšlienkami sa tu môžeme stretnúť v mnohorakej forme. Odporúčam si ešte pred prečítaním úvahy na konkrétny deň prečítať aj k nemu prislúchajúce biblické state. Vytvoríme si tak „komôrku“ vo svojom dome či byte, ako nám to odporúča aj Pán Ježiš v návode, kde môžeme plodne prežiť nielen Pôstne obdobie, ale aj celý život „lebo on vidí aj v skrytosti“ (porov. *Mt 6, 7*).

Životná skúsenosť nás učí, že pokiaľ sa pôst oddelí od ducha a zostane len v telesnej rovine (napríklad len za účelom diéty), je pravdepodobné, že sa postiaci duchovne nikam neposunie. Potvrďuje to aj svätý Gregor Veľký v liste duchovným pastierom: „Nadarmo je telo zdolávané odriekaním, pokiaľ je myseľ ponechaná neusporiadaným pnutiam a zmietaná nerestami.“ Podľa svätého Tomáša Akvinského má pôst dvojaký význam – očisťuje od viny a povznáša myseľ k Bohu. Pôstne obdobie je preto príležitosťou na dôkladnejšiu prácu na našej osobnej premene, ktorá nás privedie k autentickému vzťahu s Bohom a človekom v duchu evanjelia.

Začíname štyridsať dní Pôstneho obdobia s tým, že tu nejde o ubezpečovanie sa v dôvere vo svoje vlastné schopnosti uzdravovania. Nie, my Pôstne obdobie začíname tým, že sa odvolávame na Boha. Voláme toho, ktorý svoju vernosť preukázal počas dejín spásy a nám ľuďom zostal verný. Štyridsať dní Pôstneho obdobia nám chce ponúknuť šancu pozdvihnúť hlavu a srdce a vymaniť sa z kolobehu, do ktorého sme zapriahnutí svojimi starosťami o každodennosť. Toto obdobie sa nesie v znamení kríža viac než iné obdobia cirkevného roka. Pre nás kresťanov je priam bodom príťažlivosti, bodom nášho vzťahu. Ešte by som chcel ponúknuť jeden zaujímavý podnet na štyridsať dní, ktoré sú pred nami: Skúsme hľadať na kríže v našom okolí, na našich domoch či uliciach. Možno tak objavíme toho, ktorý je motorom nášho života: ukrižovaného Ježiša. A prečo potom pri pohľade na kríž nesformulovať – nahlas alebo potichu – prosbu: „Pane, pritiahni ma znova svojím milosrdenstvom a láskou. Potom nájdem silu, aby som sa zmenil.“

Modlime sa za nás všetkých, aby nás Pán v tomto pôstnom putovaní sprevádzal svojou milosťou!

1. část

KALENDÁRIUM

Popolcová streda

JOEL 2, 12 – 17; Ž 51; 2 KOR 5, 20; 6, 2; MT 6, 1 – 6. 16 – 18

*Pane, zmilúvaš sa nad všetkými
a nepohrdaš ničím, čo si stvoril;
zatváraš oči nad hriechmi ľudí, aby sa kajali,
a si k nim láskavý, lebo si Boh a náš Pán.
(Rímsky misál, s. 77)*

Začíname dňom, ktorý je už len svojím názvom dosť nepríťažlivý. Toto pomenovanie má preto, že sa v kostoloch v tento deň popolom poznačujú čelá veriacich so sprievodnými slovami: „*Memento, homo, quia pulvis es...* (Pamätaj, človeče, prach si...)“. Ako nepríjemne nám znejú takéto slová po všetkých tých veselých fašiangových dňoch. Ako by Cirkev – čo sa jej nakoniec aj často vyčíta – chcela človeka obráť o všetok jeho životný optimizmus, jeho perspektívu i nádeje, ba i ľudskú dôstojnosť. Akoby všetko chcela tou trochu popola zdegradovať a ukázať človeku, že je úbohý, že je ako tento popol.

Aké by to však bolo učenie, aká by to bola náuka, ktorá by takýmto spôsobom chcela znížiť korunu tvorstva? Naopak, dnešný deň, aj keď má príchut' smútku, je krásny v tom, že nám dáva možnosť uvedomiť si svoju veľkosť. Nebudem azda prismelý, keď poviem, že dnešný deň by sa mal sláviť ako Medzinárodný deň ľudskej dôstojnosti.

Dnešné liturgické gesto popolom, sprevádzané tvrdou pravdou: „Si prach!“, vyjadruje našu pripravenosť urobiť hlboký zárez do nášho života. Popol na našom čele symbolizuje, že sme ochotní vysporiadať sa s chybami minulosti a odvážni urobiť nový krok. Keď prijímame popol, dávame sebe i okoliu najavo, že sme ochotní v našom živote mnoho napraviť.

Kto dnes dostáva popol znakom kríža na čelo, postaví svoj vlastný, nie vždy bezchybný a pominuteľný život pod meno Otca, Syna a Duča Svätého. Boh nám dáva aj tu pocítiť, že nás prijíma aj so všetkou našou obmedzenosťou a nedostatočnosťou. Dáva nám takto odvahu zložiť nielen karnevalové masky, ale aj tie naše každodenné.

Všimnime si, že na Popolcovú stredú sa na čelo nanáša popol vo forme kríža podobne, ako sa pri birmovke čelo pomazáva olejom krizmy.

Krizma je účinná na podporu sily a pružnosti, ako aj viery mladých. Kríž z popola naproti tomu v sebe nesie znak pominuteľnosti. To nás môže naladiť, aby sme v ňom nevideli iba upozornenie a odkaz na telesnú smrť, ale aj pripomienku, že je na ceste viery prirodzené a dôležité aj niečo spáliť, aby sme pochopili, čo má skutočnú hodnotu; aby sme mohli oddeliť kúkoľ od pšenice (porov. *Mt 3, 12*) a odmietnuť niektoré preoblečenia a maškarádu, ktorými sme sa obklopili. Len tak sa čoraz viac stávame podobní Božiemu obrazu, ako to výstižne vyjadril pápež František na Popolcovú stredu (26. 2. 2020): „Sme však prachom, ktorý Boh miluje. Pán si zamiloval pozbierať náš prach do rúk a vdýchnuť doň svoj dych života (porov. *Gn 2, 7*). Takto sme vzácnym prachom, ktorému je súdené žiť navždy. Sme zemou, na ktorú Boh vylial svoje nebo, prachom, ktorý obsahuje jeho sny. Sme nádejou Boha, jeho pokladom, jeho slávou. Popol nám pripomína cestu nášho života: od prachu k životu. Sme prach, zem, hlina, no ak sa necháme tvarovať rukami Boha, stávame sa niečím úžasným. A predsa, neraz predovšetkým v ťažkostiach a osamelosti vidíme jedine ten náš prach! Avšak Pán nás povzbudzuje: to málo, čím sme, má nekonečnú hodnotu v jeho očiach. Len odvahu! Narodili sme sa, aby sme boli milovaní, narodili sme sa, aby sme boli deťmi Boha.“ Najvyšší pastier ďalej radí: „Pôst nie je časom na to, aby sme ľudí zavalili zbytočnými amoralizmami, ale aby sme uznali, že náš úbohý popol je Bohom milovaný. Je časom milosti prijať láskyplný pohľad Boha a takto vidieť jeho očami zmeniť svoj život. Sme na svete preto, aby sme kráčali od popola k životu. Takže nedrvmе na prach nádej, nespopolňujme sen, ktorý má s nami Boh. Neupadajme do rezignácie... Popol, ktorý prijímame, lomcuje myšlienkami, ktoré máme v hlave. Pripomína nám, že my Božie deti nemôžeme žiť preto, aby sme nasledovali prach, ktorý zmizne. Z hlavy do srdca môže zostúpiť otázka: ‚Kvôli čomu žijem?‘ Ak žijem kvôli pozemským veciam, ktoré sa pomíňajú, vraciam sa do prachu a zapieram to, čo do mňa Boh vložil. Ak žijem, aby som domov priniesol trochu peňazí, zabavil sa a urobil nejakú tú kariéru, žijem z prachu. Ak hodnotím svoj život ako zlý len preto, že mi nepreukazujú dostatočný rešpekt alebo že sa mi od druhých nedostáva to, o čom som presvedčený, že si to zaslúžim, ešte stále zostávam hladieť na prach. Toto nie je dôvod, prečo tu sme. Máme oveľa